Tečaj XIV. **NOVICE** List 39.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 14. maja 1856.

Tičev ne zaterati.

(Konec.)

Zakaj je vendar toliko miš na polji, gosenc po drevji, ki vam toliko škode delajo? Zato, ker ljudje take tiče, ki te živali in merčese poberajo in pokončavajo, preveč preganjajo in zaterajo. Ali se ne spomnite, kako so vam gosence vse drevje objedle, da je bilo vse rujavo in suho, brez vsega perja skoraj kakor o Božiču? *) Ne bilo bi vam tolikokrat potreba samim gosenc oberati ali drugih pomočkov zoper nje iskati, z rogmí kaditi, s šmirom mazati itd., ako bi do senic in drugih koristnih tičic bolj usmiljeni bili. Tudi vrabci in mravlje veliko takih merčesov pokončajo, ker jih po drevji išejo in v svoje gnjezda spravljajo. Če ti in enaki tiči na vašem polji tudi kako zernice za svoj živež dobijo, naj! saj so tudi pridni in skerbni delavci v Božjem stvarjenji, ki svoje plačilo zaslužijo, ter nam s svojo koristnostjo drugače povračajo, kar nam tam pa tam morebiti škode storijo. Kaj nam ptiči pa o spomladi škode storijo, ko iz ptujih krajev še le k nam priletijo nas s svojim mnogoverstnim petjem razveseljevat? Mnogemu sercu, ki boljši občutleje v sebi nosi, o kako zaželjen mu je ljubi spomladanski čas! kako ga spomladi neprenehoma vunkaj vleče v ljubo stvarjenje Božje, kjer vse na novo živí, trava in drevje zelení in cvetí; kjer se po vertih, logih in gojzdih mično petje ljubih ptičic razlega! Mnogi se veselí, ter dolgočasne svoje hiše in sobe zapustí in vunkaj pod milo nebo hití, kjer ga vse — vse k veselji budí. Vendar tvoje veselje, dragi prijatel nature! bi brez mičnega petja ljubih ptičic le nepopolnoma bilo.

Da se toraj miloserčnosti do teh ljubih stvaric Božjih toliko bolj vnameš, pomisli nekoliko njih raznoverstno petje in žvergolenje. V tem premišljevanji boš najdel, da tiči niso tako prazne glave, kakor mnogoteri ljudjé, da so učeni, ki znajo marsiktere jezike govoriti, in kaj prijazne, ker s Slovencom slovensko, z Nemcom nemško, s Talijanom talijansko itd. govorijo. Poslušaj, postavimo: škerjanca, ki na polji visoko nad njivami žvergolí: „Sej, sej, verzi, verzi, gibli, gibli"; — kósa, ki v vigredu po logih in gojzdih prepeva: „kopal bi, kopal bi, pa me gerba bolí", — v jeseni pa: „zobal bi, zobal bi, pa že več ni"; — slavčeka, ki zvečer in zjutraj kaj ljubo in milo poje: „tinù, tinù, tinù, tinù, spe-tiù-skva, kvorrror pipi, tiò, tiò, tiò, tiks, — kvotiò, kvotiò, kvotiò, kvotiò, ckvo, ckvo, ckvo, ckvo, ci, ci, ci, ci, ci, ci, ci, kvorror tiù ckva pipikvi"; — šinkovca, ki ti s petjem spoznavati daje, iz kterega kraja da je, ker vsi enako ne pojó; gojzdni se tako glasijo: „vivivivivi, jajajajaja, dieda"; drugi pa: „cvikcvikcvik, cverja jajaja, paraducia-gabir"; drugi še bolj čisto in lepši: „cicericiceri, cerozia, jajaja, sparbararaciercet"; drugi pa bolj zaviti znajo: „cicicicicicicici, jajajajajajajaja, nrrrrrr, iiiiiiii, ceeeeer"; ali kakor jih kmetje oponašajo: „toč, toč bariglico, pojdemo v Kočevjico".

Stara babica, ko svojega unučka ziblje, mu naj raja gerlico posnemaje pôje — in je pri tem prav vesela svojega dela. — Bili so se na nekem kraji enkrat prepirali, kdo še kaj velikonočne spovedi opravil ni. Vsi na hlapca kažejo, gospodar in gospodinja ga kregata in keršanske dolžnosti opominjata, kar v gojzd gredó — po listje ali derva, nevem, ko se volga (fóga) na visokem drevesu oglasí: „Jur pa še ni bil" — (pri spovedi namreč). Jur — tako je bilo hlapcu ime — se zjezí, da ga tudi tič pri miru ne pustí, pričujoči pa, to slišati in viditi, kakor si lahko mislite, se mu zadosti nasmejati ne morejo. In res, opomin nedolžnega tiča pri Jurju več izdá, ko vse opominjevanje gospodinje in gospodarja: Jur se za spoved pripravlja in jo tudi opravi! — Nekega zaranega jutra — bilo je ob treh po polnoči — sem bil k nekemu daljnemu bolniku poklican. Ko pervo goro prekoračim, se je jutro že nekoliko zasvitelo; zvonček milo poje, neki tič pa se hitro oglasí: „Hit', hit', hit'"; drugi za njim pa: „čuj, čuj, čuj". Ktere misli so me o tem na takem potu navdajale, ti no bo težko uganiti. Jaz pa ti samo to rečem: „Poslušaj svojo vest in Božje stvarí, po kterih ti večkrat Bog sam govorí; tako boš dostikrat Nja sveto voljo spoznal, na pravem potu ostal, ali če si ga po nesreči izgrešil, zopet na pravi pot nazaj prišel". —

Iz tega se uči, kako tiči — vsak po svojem — pojejo, in kakšino veselje je, jih sosebno spomladi poslušati, ker, čeravno vsak po svojem, vendar vsi v lepo ubrani glasbi svojega Stvarnika slavijo: krokarji in vrane kričijo debelo ko bas; drozi (dreseljni) imajo že bolj srednji glas; debeloglavci (gimpeljni), penice, tašice in drugi majhni tiči jo pa bolj urno in tenko zavijajo. — Toraj ne pozabite do Božjih stvarí biti usmiljeni, in svoje otroke učiti, da neusmiljeno z njimi ravnali ne bojo; usmiljeni Oče nebeški vam bo več sreče in blagra dal; gmetne ptičice bodo po vašem germovji, po vaših ploteh in povsod Bogu čast in hvalo spevale; bodo tudi vas in vaše otroke k časti in hvali Božji budile, pri težkih delih vam serce razveseljevale; vse vam potem bolj po versti pojde, — koliki blagor, koliko veselje!

Cizej.

*) Letos se žalibog! saj v ljubljanski okolíci kaj očitno ujemajo strašni kupi gosenc s pogrešanimi ptički. Vred.

Gospodarske skušnje.

(Kukca in žitnega mola, kakor sploh ves enaki merčes pokončá frišni pêlin.) Dr. Lenger piše, da že od nekdaj imajo po več krajih Francozkega navado, da si vsako leto natergajo dišečih rastlin, posebno pa pelina, žajbeljna, rutice, kamilic in bezgá, in da vso to za domače zdravila spravljajo, ker zlo diší, pod streho, kjer imajo tudi žito. In čuda! da v teh krajih skor ne poznajo ne tistega merčesa, kteri v lesu, žitu in obleki toliko škodo dela. Dr. Lengerja je skušnja ta pripravila na misel, da je vzel frišnega pelina in ga potaknil sem ter tje po žitnih kupih. In čez malo ur je vidil dohtar, kako je po bližnem zidu vse mergolelo tega merčesa, ki ga je pêlin iz žita pregnal. Dr. Lenger je to večkrat poskusil zoper mnogoverstne merčese, in se do dobrega prepričal, da tudi oblačila, v ktere se poleti mol rad vgnjezdi, pêlin gotovši škode varuje kot vse druge stvarí, kakor kafra, konoplja, smerdljivo olje itd.

Nova postava zastran živinozdravstva.

Visoko c. k. ministerstvo notrajnih oprav je 19. aprila, št. 8079, slavnemu krajnskemu deželnemu poglavarstvu naročilo, naj okliče zastran ozdravljanja živine sledeči oglas:

„Povsod, kjer je kak po postavah poterjen živinozdravnik ali kjer je saj kak tak kovač, kteri se je živinozdravništva izučil in se smé po postavah z živinozdravstvom pečati, ali kamor koli zamorejo unega ali tega brez težave in brez posebno velicih strokov na pomoč poklicati, se ne smé noben drug z ozdravljanjem živine pečati. Ako se tedaj zvé, da kdo živino ozdravlja, ki nima pravíce do tega, se ima po postavah kaznovati, ktere so dane zoper motenje obertnijstva“.

Važna ta postava bo zaverla konjačem (konjedercem) in vsem pačúhom, kteri se brez pravega izučenja in tedaj tudi brez pravíce pečajo z ozdravljanjem živine in gospodarje brez njih vednosti v škodo nesó. Toliko bolj pa je potreba, da se ta postava razglasi po svetu, ker dosti konjedercev in druzih pačúhov je še, kteri mislijo, da imajo pravíco se z ozdravljanjem živine pečati, čeravno se te težavne vednosti niso nikdar učili kakor konjederke ozdravljanja ljudí ne; pa potreba je tudi, da se zlo razglasi ta postava tudi za tega voljo, ker dosti gospodarjev je tudi, kteri ne véjo, da konjederci in drugi pačúhi nimajo pravíce se vtikati v živinozdravstvo, ker potrebne vednosti nimajo.

Rastlina.

Spisal Janez Tušek na Dunaji.

IX.

Akoravno dobivajo večidel vse rastline svoj živež tudi iz zemlje, imajo vse saj v listji célice, ktere jemljejo živež iz zraka, namreč: vodeni hlap, ogeljno kislino in amonijak, in ga spreminjajo v organske stvarí. Posebno znamenito je pa, da se v svoje dele razkroji ogeljna kislina, ko pride do primordijalnega mešička. Ogelje porabi koj rastlina, kislin pa spet izsope. Célice jemljejo v-se ogeljno kislino, ktero živali izsopejo, in spušajo iz sebe kislin, kterega živali potrebujejo za sopenje. Tù je tedaj tesna zveza med rastlinstvom in živalstvom. Česar živali potrebujejo, mečejo rastline iz sebe; kar ni rastlinam v prid, brez tega žival živeti ne more. Rastline tedaj zrak čistijo. Brez njih bi že zavolj tega ne mogle živeti živali, ako bi tudi zamogle spreminjati neorganske pervine v organske stvarí, ako bi jim tako tudi ne bilo treba rastlin v živež. Tako so vse stvarí na zemlji v tesni zvezi med sabo in ena brez druge bi ne mogla živeti.

Deli rastlinski, ki iz zemlje svoj živež jemljejo, bežijo vedno pred svitlobo in se zakopavajo v zemljo. Célice, ki iz zraka svoj živež dobivajo, pa vedno hrepené po svitlobi, in le takrat zamorejo ogeljno kislino v-se in kislin iz-se sopsti, kadar jih obsija solnce. Torej lahko razumemo, zakaj se dobre in vesele čutimo, če ležimo podnevi na trati: rastline nam zrak boljšajo. Solnce barva rastline z zeléno barvo; le na solncu se dela v célicah tista stvar — chlorophyll — ki vzrokuje zeleno njih barvo. Le na svitlem se kupičijo dišeče in zdravilne stvarí rastlin. V tèmi rasteče rastline so blede, kakor človek, ki malo kdaj pride na beli dan, in skrivajo tudi velikokrat v sebi hud strup.

Družbe célic, ki se živé od gazov, imajo neizrečeno lakot po svitlobi. Kolikor je dreves v gojzdu, kolikor je peres na drevesu, vsako se obrača proti solncu, da bi lahko brèz ovire pílo njegovo dobrotljivo svitlobo. Krompir v kleti se izraša in poganja komolc dolge izrastke, da bi saj malo vžil pičle svitlobe, ki pri špranji kuka v klet. Še glina po vodah stopi ob solncu na verh vode in vživa solnčno dobroto.

Rastline imajo tedaj pred živalmi čudno lastnost, ktero smo zgorej omenili. Pa tudi med njimi so lenúhi, ki niso v stanu prejemati svojega živeža iz neorganskega, ampak ki se redé le od dela rastlin in žival; ktere se tedaj tam naselijo, kjer gnije ali trohní kaka žival ali rastlina. Plesnobo vzrokujejo ti objedavci.

Utonila je muha v vodi; kmalo je obdana od bele meglice — od plesnjave, ktera serka svoj živež iz muhe. Ko je muha utonila, mora tudi poginiti plesnjava. Pa poprej so se že izmuznili iz nje kalí, ktere po vodi plavajo, se na kako drugo mertvo stvar vsesti. Akoravno ne morejo kalí vseh plesnjevcev prosto plavati in tako iskati nove podlage za svoje življenje, so vendar tako majhine in lahke, da jih nar pohlevniša sapica sabo v zrak vzame. V brezštevilnih trumah plavajo tedaj te nevidljive kalí po zraku, tako da se ne moremo čuditi, da posedejo koj vsako mertvo stvar, da se na naš kruh ali na mokro obuvalo vselijo. Pravi tolovaji in roparji so nektere, ktere le od živih stvarí živijo in jim tako sok pivši življenje krajšajo. Da je žito rujnato in snetjavo, da nam terta in podzemljice pod zlo gredó, vzrokujejo le ti odertniki.

Tudi nektere popolniše rastline ne pripravljajo si same živeža, ampak ropajo pridne delavce. Kakor tolovaji se naselijo na korenine in odpeljavajo sok, ki je rastlini namenjen, v svoj berlog. Pa že na obrazu se vidi tem zaveržencem, da niso nič prida, vsi so perstene barve; nobeden njih nima kaj posebnega na sebi; njih perje je rujavo, luskam podobno, ktero je pri druzih rastlinah tako živo — zeléno, še celó cvet nima drugačne barve, kakor celo truplo. V izgled naj nam služi „Orobanche, Sommerwurz ali Ervenwürger“.

Nektere so še bolj lene in hočejo ropati že bolj predelani sok, kakor je v korenini, torej se naselijo na veje. Teh roparjev živí eden v naših gojzdih, tičnik (Mistel, viscum album), kteri ima sicer rumeno-zeleno usnjato listje, pa vsa njegova podoba že kaže njegovo slabo vest. Čuda je pa, da imajo ravno ti objedavci včasih vendar naj lepši cvet. V gostih, mokrih gojzdih južne Amerike visijo zlo veliki, živo-barvani cveti v mnozih podobah po drevesih. Viditi je, kakor da bi drevo cvetelo v tako mnogovorstnih cvetih, pa kratko nikar; morebiti je že poginilo revno drevo zadušeno od nemarnih pa vendar krasnih objedavcev, kteri s svojim kinčem zakrivajo svoje slabe dela.

Pa če tudi nektere rastline ne prejemajo svojega živeža iz neorganskega, ampak od druzih rastlin ali žival, vendar vse predelujejo in spreminjajo prejeto hrano in tako pripravljajo v svojem truplu nove posebne stvarí.

Krajopisje.

Idrija na Krajnskem.

(Konec.)

Mesto šteje kakih 400 hiš s 5000 stanovavci, ki so večidel rudarske rodovine; 2 malarja, nekoliko tergovcev, mlinarjev in kerčmarjev se med njimi nahaja. Pridne Idričanke pletó krajce (špice), kteri so nekdaj, ko jih po unanjih deželah še niso izdelovali na mašinah, dokaj več dnarca donašali marljivi Idrii kot dandanašnji.

Skoz Idrijo teče v Idrico se izlivajoči potok Nikova, čez kterega peljá petero lesenih in troje zidanih mostov; Idrica pa ziblje svojo čisto zelenkasto vodo na Tominsko, kjer jo pri sv. Lucíi na mostu Soča požira; tudi čez-njo peljeta dva mosta. Mestne hiše so zlo raztresene pa snažne in obdane od zalih vertičev. Tudi dve cesarske pošti ste tù, loterija in pa tobaka na cente. Tudi brez kavarne in kazine niso Idričanje, pa tudi gledališče imajo, v kterem se včasih igra nemško in slovensko. Na Zemlji tarčo streljajo, kegljajo in se guncajo, da je veselje. Idričanje kot Idričanke so v oblačilu kaj snažni, in iskreno ljubijo rojstni dom.

Iz Idrije se zavijejo na treh straneh v hribe cesté, ena v Loko, ena v Ljubljano, ena pa v Terst.

Smreke, jelke, bukve in hrastje rastejo v idrijških gojzdih, na polji in vertih pa krompir, fižol, zelje, buče, in več drugih navadnih sadežev. Po gojzdih se nahajajo jeleni,

serne, zajci, pa tudi volkovi in kakošen medved; tudi divjih gosí, rac, golobov, jerebic in mnoge druge perutníne postrelijo. V vodah se med drugimi dobrimi ribami tudi lové kačulje.

Od divjega jezera se pripoveduje, da je v zvezi z Ipavo; pravijo, dva vprežena vola sta tù utonila, ribe so ju pojedle in jarm so našli v Ipavi. Na tem mestu so pred nekimi leti ubili grozovito veliko posterv, ki se je zaganjaje iz vode za muhami na suho zapletla.

Čeravno je v Idrii zdrava voda in v okolici nje raste lepa trava, vendar živina rada boleha in krave večkrat zveržejo; sopár živega srebra, ki se ulega na travo in se širi po zraku, menda ni brez škode o tem.

Koledvanje, pustne burke in pirhi so stara navada, kakor tudi pravlice od rudečo-plavca (bergmandeljca), od divjega moža, kvaterne babe, černega psa in vidovncov (Irrlichter). Mlade otroke še dandanašnji sred posta napravijo, da grejo gledat, kako babo žagajo.

Od slavnih mož, ki jih je Idrija rodila, naj odkritoserčno govorí avstrijansko cesarstvo in krajnska dežela.

Naj bojo te verstice zadosti v znanje preljube moje domačije; kdor pa izmed učenih želí mehaniko, fiziko in kemijo djansko opazovati, naj gré v šolo idrijških mašin!

Idrijanski.

Kratkočasno berílo.

Vraže po svetu.

Pri Erdeljcih, ogerskih sosedih, se nahajajo mnogotere vraže, od kterih pri nas na kmetih še nismo nikoli nič slišali. Vsak narod ima svoje šege, pa tudi svoje vraže, svoje pametne rečí pa tudi svoje neumnosti.

Iz Szazvaroša piše neki dopisnik sledeče: Nekega merzlega dné preteklega mesca (aprila) zgodaj zjutraj vidim nekega rokodelca po potoku sem ter tje gaziti kakor gazijo poleti ob hudi vročini ljudje, ki si noge umivajo; čez herbet mu je visel poln žakelj. „Kaj pa, oče, delate tù?“ ga vprašam. „Že več let, gospod, mi ne ostane nobena mačka, vsaka mi cerkne. Svetovali so mi tedaj, naj dobim glavo cerknenega konja in naj jo veržem na streho; to mi bo pomagalo, da mi bojo mačke ostale“. „In zatega voljo ste gazili trikrat čez ta potok?“ „Ne, gospod! zavolj mačk, ampak za tega voljo, ker imamo domá vse polno grilov (šurkov); ti pa se preženó, če se vjame muren (božji volek), pa trikrat ga mora človek čez vodo nesti in potem ga med domače šurke spustiti, in berž jih prežene“. „Neumna vraža!“ — mu rečem. „Morebiti!“ — mi zaverne in pravi na dalje: „ali je pa to tudi vraža, da se podgán tako dolgo nisem mogel znebiti, dokler nisem imel petelina brez repa v hiši?“ — Ves podúk ni nič pomagal; mož je ostal pri ukoreninjeni vraži. — Drugikrat sem naletel na pokopališču — pripoveduje dopisnik — ko so ravno nov grob kopali. Ko mečejo zemljo iz groba, se prikaže dokaj mladih kač. „Nini! — zakričí eden — bela kača, bela kača!“ „Kaj pa pomeni bela kača?“ ga vprašam. „Kdor si jo speči dá in pečeno sné, razumeva potem ptiče; enkrat je neki dohtar to storil in potem tako modrost dosegel, da mu ga ni bilo para“. Zvedel sem — piše dopisnik na dalje — da kamor koli se pride med romunske kmete, je ta vraža domá.

Dopis Krajnca iz Amerike.

Od nekega Ljubljančana, ki se je podal po svetu in letošnje leto 15. januarja prišel v Novi Jork, naj imenitnejše mesto zedinjenih severno-amerikanskih deržav, nam je te dní podal gosp. U. dve pismi iz Amerike. Težav potovanja in nesreč po morji ne bomo izpisavali iz teh pisem, ker so znana reč, in tudi tega ne, da v Ameriki ne leté nobenemu pečene piške na mizo, ako si jih ni zaslužil. Da Novi Jork je mesto sila veliko, si lahko mislite iz tega — pravi dopisnik — da v luki Novojorski stojí čez 1000 ladij. Jezik ondi je angležki; Nemcev je dokaj v Novem Jorku, pa so malo obrajtani, zato tudi — piše dopisnik — če me kdo vpraša: odkod sem, vselej pravim, da sem Lah. V 6 mescih sem se pa že toliko angležkega jezika naučil, da za silo že odgovarjam na vprašanja. Katoliške cerkve v severni Ameriki so revne; v Novem Jorki so štiri, pa so majhne kakor protestantiška v Ljubljani. Čudno navado imajo tù v cerkvi. Ko sem prišel preteklo nedeljo v katoliško cerkev k sv. maši, je stal mož pri vratih z velikim okrožnikom (talarjem) in pobiral milošnjo; en šiling (po našem dnarji $28^1/_4$ krajc.) sem mu mogel odrajtati; potem mi je dal listek v roke in s tem še le sem smel v cerkev. V cerkvi sta skakala dva dobro oblečena človeka okoli in odpirala klopí kakor v gledišu. Ko sem enemu izmed teh ključarjev podal svoj listek, mi je odperl klop, potem jo pa zaperl, da nisem mogel več ven. Pač čudne šege se vidijo po svetu!“

Novičar iz austrijanskih krajev.

Od Soče. —h. 26. dan p. m. smo pokopali prečastitega gosp. dekana Antona Perica v Kanali, kteri je po 6 mescov dolgi bolezni in strašnih bolečinah v 65. letu svoje starosti sklenil življenje svoje. Nehoté se mi njegove lepe čednosti v moj spomin silijo, kterih saj dvoje naj tudi Novicam naznanim, rajnemu na čast, živim v izgled: skerb njegovo za lepoto hiše božje in pa miloserčnost do ubogih. Kar uno zadene, je treba le cerkev Device Marije v Kanali dobro ogledati, in poterdil bo vsak z besedami svetega pevca „da v resnici je lepoto hiše božje ljubil“. Očitna priča njegovega truda in prizadetja je omenjena cerkvica, ena nar lepših goriške škofije. Čast tedaj verlemu dušnemu pastirju, pa tudi ovčicam njegovim, ki so željo njegovo vseskozi rade spolnovale. Rajnki pa ni le v življenji za lišp cerkvá skerbel, temuč tudi po smerti; veči del svojega premoženja je v ta namen izročil, rekši: pri cerkvi sem živel, meni ostalo naj cerkev ima“. Tako je govoril bivši pri življenji še, in tako je tudi pismo zapustil. Tudi ubogih ni nikoli pozabil; v oporoki je veleval, da na dan pogreba se ima 100 gold. med nje razdeliti, potem pa vsako obletnico, 30 gold. Tudi še druge lepe zadušbine je ustanovil. — Naj v miru počiva blagi mož!

Iz Postojne 8. maja. —č— Danes imam „Novicam“ od naše veličanske jame, kteri je ni kmali para in pod imenom „Adelsberger Grotte“ deleč po svetu sloví in kteri bo vprihodnje železnica gotovo še več popotnikov dovoževala, nekaj prav veselega povedati. Kdor je bil kdaj v naši jami, tudi vé, da dosihmal se večidel ni dalje hodilo kot do tako imenovane „gore kalavarije“; malokdo se je podal v bližnjo luknjo „Tartarusgrotte“, po naše „pekel“ imenovano, ktera se začenja na levi strani „gore kalavarije“. Da pa častiti bravci se ne bojo bali z menoj v „pekel“ iti, ga jim hočem ob kratkem popisati. Prostorna, pa dosihmal še zlo skrita luknja je olišpana z zalimi podobami tistega kamenja, kteri se nahaja v podzemeljskih votlinah in se nareja v stoletjih, ko se kaplica za kaplico sterjuje in v različne podobe okamnuje, zatega voljo se pa tako skapani kamen tudi kapnik (Tropfstein) imenuje. Med mnogimi lepimi podobami „pekla“ se odlikuje posebno ena belemu in prezornemu zagrinjalu podobna, kakor nalaš v gubé nabrana; kmali, ko se stopi v „pekel“, se vidi vodnjak, v kterega teče z visocega obóka bistra voda, ki je za piti kaj dobra. Da se pa ta mikavni kraj naše jame dosihmal ni obiskaval, je bil vzrok v tem, da je bil proti votlini, „grob“ imenovani, prepažen s steno, dve do tri sežnje debelo. Zatega voljo je mogel popotnik v jami ravno po tisti poti se verniti, po kteri je prišel. Ako se skozi to steno pot napravi od „kalavarije“ skozi „pekel“, bode pot nazaj do „groba“ veliko krajša, in popotnik bo vidil mnogo zalih podob iz kapnika narejenih, kakor mleko belih. Dolgo se je že želelo, da bi se prederla ta stena, al nikoli se ni

želja spolnila. Sedaj se pa bo. Očitne hvale vrednemu prizadevanju tukajšnega c. k. kantonskega predstojnika in svetovavca deželne sodnije gosp. Murnika in pa kantonskega adjunkta gosp. Arko-ta kot odbornika jamske komisije se je po sreči steklo, da sta zadela na dva sedaj tukaj bivajoča zvedena umetnika (tehnikarja), ktera sta se lotila natanjčne preiskave in našla, da brez velicih stroškov se bo dalo vse to storiti in tudi tiste stopnice, ktere bojo na ti novi poti potrebne. Res, važna bo ta prenaredba za našo jamo in ji tudi v dobiček: popotniki bojo še več lepega vidili v nji kakor dosihmal in pot bo krajša, in ker smemo te naredbe v kratkem pričakovati, rečemo imenovanema gospodoma še enkrat: čast in hvala! Ker pa se jima je to tako po sreči steklo, naj nam častita gospoda ne zamerita, ako jima še nekaj povémo, kar nam že dolgo serce teží in kar bi se morebiti dalo, tudi z majhnimi stroški, opraviti; popotniki bi jima hvalo vedili za to in dohodkom naše jame bi utegnilo tudi v prid biti. Stopnice k mostu v globočini „stolnice“ (Dom) in odtod gori proti „plesišu“ so sila težavne, in kadar je tù voda velika (in to je večkrat) se celó sem iti ne more. Kaj, ko bi se iz „Ferdinandove jame“ predor napravil? Mogoče je menda, pa tudi predrago bi ne bilo. Ne zamerita mi, gospoda, da Vaji očitno nadležujem s to prošnjo; pa sej vesta pregovor, da človek, če se mu perst pomolí, zagrabi rad za celo roko.

Iz Ljubljane. Ljubljanski muzej bo spet pomnožen z zanimivo živinico. Svitli nadvojvoda Ludevik je iz Salcburga poslal v Terst svitlemu nadvojvodu Maksu 2 leti starega polutána divjega kôzla (Steinbock-Bastard), ki že poprej bolehen je po poti tako hudo zbolel, da je berž poginil, ko so ga iz železnice djali. Raztelesenje živalice, kteri cena je bila 1500 fl., je v živinozdravnišnici ljubljanski razodelo, da je poginil za vnetjem siršnika in čev. Čeravno ta kozliček ni bil pravi divji kozel, kterih cena je nek okoli 5000 fl., zato ker jih že skor nikjer več ni, je ravno kot ploden polútan (sin očeta divjega kozla in matere domače koze) natoroznanske zanimivosti; zato je naš deželni gospod poglavar prosil, naj bi ostal ljubljanskemu muzeju, kar se je tudi dovolilo. In tako se napravlja sedaj za naš muzej, kteri takošne živali še nima.

Novičar iz raznih krajev.

Mesca septembra bo letos v Pragi véliki zbor nemskih kmetijskih in gojzdnih gospodarjev, ki imajo že 25 let navado, da se vsako leto snidovajo v kakem večjem mestu in pomenkovajo o mnogih kmetijskih in gojzdnih zadevah. Da vsako mesto zamore te goste dostojno sprejeti, je dnarnega pripomočka potreba. Presvitli cesar so v ta namen določili 10.000 gold., kterim bojo češki deželni stanovi še privergli 5000 fl. — Ministersk ukaz prepoveduje bratom usmiljenega reda, ki so bili za kirurge (ranocelnike) v samostanskih bolnišnicah opravičeni, da po iztopu iz samostana se ne smejo z ozdravljanjem pečati; zato morajo pooblastivne diplome takrat nazaj dati. — Ministerski ukaz veleva, da na českih gimnazijah ima biti učenje českega jezika zapovedani nauk. — Že večkrat so v dunajskih glediših igrali česke igre; 24. dan t. m. se bojo začele pa tudi poljske. — Zastran žitne cene od 21. do 26. preteklega mesca imamo pred sabo žitni kup iz 96 različnih tergov našega cesarstva, iz kterih se vidi, da na 59 tergih je žitna cena padla, na ostalih 37 pa ne; naj dražja je bila pšenica na Šlezkem po 7 fl. 21 kr., naj cenejša pa v Beretu (v Bukovini) po 3 fl. vagán. — Ko je unidan berž po mirni spravi rusovski car po svojem poslancu Orlovu izročil cesarju Napoleonu pismo, v kterem mu naznanuje (kar poprej ni storil) nastop rusovskega vladarstva po svojem rajnem očetu, in mu ob enem tudi srečo voši, da se mu je naslednik rodil, je preteklo sredo cesar Napoleon poslal generala Ney-a v Petrograd z zahvalnim pismom. V omenjenem pismu imenuje po vladarski navadi rusovski car francozkega cesarja „Moj gospod brat“; rajnki car Nikolaj ni dal Napoleonu nikoli tega imena, ampak ga je v pismih imenoval le „moj gospod prijatel“. Iz vsega se vidi, da ves drug duh vladuje sedanjega cara rusovskega; veliko pomeniti ima tudi to, da je pervega ministra grofa Neselroda, ki je skoz 41 let dva cesarja z veliko slavo služil, in pa kneza Menčikova, kterega je rajnki car Nikolaj v Carigrad poslal, da je naključil vojsko, kteri je izperva tudi poveljnik bil, iz službe izpustil. — Povsod se bere, da novíca tiste posebne pogodbe od 15. aprila med avstrijansko, francozko in angležko vlado, po kteri je zavezana vsaka teh vlad sama za-se in pa zedinjena z obema drugima braniti samostojnost Turčije, je osupnila rusovsko pa tudi turško vlado. — Iz Pariza se piše, da je Poljce to zlo poterlo, da od njih ni bilo nič govorjenja v parižkem zboru, in da zatega voljo tudi letos 3. dan t. m. niso praznovali obletnice poljske ustaje v poslopji kneza Čartoriskega kakor druge leta. — Belgijanci so zlo nevoljni zoper govor francozkega ministra v parižkem zboru, v kterem je očitoval razujzdanost belgiških časnikov, in ko je v poslednjem deržavnem zboru pervi minister zagotovil, da se belgiška vlada nikakor ne bo udala takim terjatvam, je bil zbor s tem zagotovilom tako zadovoljen, da se tisti dan ni hotel več z drugimi zadevami pečati. — Tudi zgornja zbornica angležka je poslala kraljici zahvalno pismo za sklenjeni mir. — Minister Palmerston je spodnji zbornici povedal, da je 22.450 angležkih vojakov v rusovski vojski padlo. — Po naznanilu „Rus. Inv.“ je car dal ukaz oklicati, po kterem se skozi 6 let ne smé ne na Rusovskem ne na Poljskem rekrutirati. — Tisti kos Besarabije, ki se ima spet Moldavi in Valahíi pridružiti, znaša peti del cele Besarabije in je kakih 4 ali 5 milj širok; število prebivavcev na tem kosu zemlje znaša okoli 130.000 duš in sicer blizo 50.000 Vlahov, ravno toliko Rusov, 15.000 Bulgarcev in 10.000 judov, — po tem takem le šesti del vseh stanovnikov Besarabije. — V Carigrad je prišlo unidan 200 naj imenitnejših Čerkesov s pismom, v kterem pravijo, da se podajo pod varstvo turške vlade. — Cesarica francozka boleha; zatorej bi utegnil kerst cesarjeviča kasneje biti. — V Koblencu je bil kraljev ukaz oklican, po kterem je fantom, ki še niso 17 let stari, ostro prepovedano tobak piti.

Marsikak dan mojega življenja.

Tèmen oblak izza gore
Privlekel se je na polje.
Na sredi polja je ostal,
Nebó je semtertje obdal.

To ni oblak izza gore.
To tud' nobeno ni polje;
To je le misel žalostna
U sredi mojega serca.

Kot travnik, če jesenski čas
Pobral mu je cvetličic kras:
Tak je moje serce pusto,
Koprive ga obrašajo.

—o.

Stan kursa na Dunaji 9. maja 1856.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	84 3/8	fl.
	4 1/2 „	75	„
	4 „	66 1/2	„
	3 „	50	„
	2 1/2 „	42	„
Oblig. 5% od leta 1851		B 89	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		76 3/4	„
Zajem od leta 1834		227	„
„ „ 1839		130	„
„ z loterijo od leta 1854		108 3/8	„
„ národni od leta 1854		85 3/8	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	72 1/2	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	25	„
Waldštein. „ „ 20 „	25	„
Keglevičeve „ „ 10 „	10	„
Cesarski cekini	4 fl.	44
Napoleondor (20 frankov)	7 fl.	57
Suverendor	13 fl.	50
Ruski imperial	8 fl.	11
Pruski Fridrihsdor	8 fl.	20
Angležki suverendor	10 fl.	3
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	3 1/4	fl.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik.**